

Lindon, Otchakovsky-Laurens og July gegn Frakklandi

Dómur frá 22. október 2007 – Yfirdeild

Mál nr. 21279/02 og 36448/02

6. gr. Réttur til réttlátrar málsmeðferðar fyrir dómi.

10. gr. Tjáningarfrelsi

Meiðyrðamál. Stjórnámálamenn.

1. Málsatvik

Kærendur, Mathieu Lindon (f. 1955), Paul Otchakovsky-Laurens (f. 1944) og Serge July (f. 1949), eru franskir ríkisborgarar og búsettir í París. Lindon er rithöfundur, Otchakovsky-Laurens er stjórnarformaður útgáfufyrirtækisins P.O.L. og July var útgáfustjóri dagblaðsins Libération. Í ágúst 1998 gaf P.O.L. út bók eftir Lindon. Bókin fjallaði um réttarhöld yfir herskáum þjóðernissinna sem hafði orðið manni af afrískum uppruna að bana og játað að ástæða verksins hefði verið kynþáttahatur. Frásögnin var byggð á raunverulegum atburðum, morði á Marokkómanni sem var varpað í Signu meðan á kröfugöngu þjóðernissinna stóð, og morði þjóðernissinna á manni frá Comoró-eyjum. Þá var í bókinni varpað fram spurningum um ábyrgð Le Pen, forsvarsmanns þjóðernissinna, vegna morða sem framin væru af herskáum þjóðernissinum. Í kjölfar útgáfunnar höfðu Le Pen og flokkur þjóðernissinna meiðyrðamál gegn Lindon og Otchakovsky-Laurens. Þeir voru sakfelldir og dæmdir til greiðslu sektar og miskabóta en fjórar nánar tilgreindar málsgreinar úr bókinni þóttu meiðandi. Var þar meðal annars talað um Le Pen sem „vampíru“ og flokkur hans kallaður „morðingjagengi“. Í nóvember 1999 birtist undirskriftalisti í Libération þar sem 97 rithöfundar mótmæltu þessari sakfellingu og töldu vafasamt að ummælin sem dæmt var vegna hefðu í raun verið meiðandi. Í kjölfar þess höfðu Le Pen og flokkur þjóðernissinna einnig mál gegn July og var hann sakfelldur fyrir að hafa birt meiðandi ummæli úr bókinni í dagblaðinu. Áfrýjunardómstóll staðfesti síðar báða þessa dóma, dóminn yfir July að öllu leyti og dóminn yfir Lindon og Otchakovsky-Laurens að því er varðaði þrjú atriði af þeim fjórum sem undirréttur taldi meiðandi en ekki var talið refsivert að fullyrða í bókinni að þjóðernissinnar beittu þá sem yfirgæfu flokkinn ofbeldi

2. Meðferð málsins hjá Mannréttindadómstólnum

Kæran

Kærendur töldu að með sakfellingu hefði verið brotið gegn rétti þeirra til tjáningarfrelsis samkvæmt 10. gr. sáttmálans. July hélt því einnig fram að mál hans hefði ekki komið fyrir sjálfstæðan og óvilhallan dómstól þar eð tveir af þremur dómurum er dæmdu í máli hans hefðu áður staðfest dóminn yfir Lindon og Otchakovsky-Laurens. Vísaði hann til 1. mgr. 6. gr. máli sínu til stuðnings.

Niðurstaða

Þann 1. júlí 2006 ákvað deild að eftirláta yfirdeild lögsögu í málinu samkvæmt 30. gr. sáttmálans.

Að því er varðaði 10. gr. sáttmálans var álit dómstólsins að sakfelling kærenda hefði átt sér skýra stoð í frönskum lögum og stefndi að því markmiði að vernda mannorð og réttindi annarra.

Hvað varðaði rithöfundinn og stjórnarformann P.O.L. tók dómstóllinn fram að þeir sem sendu frá sér efni eins og t.a.m. skáldsögur legðu sitt af mörkum til að skoðanaskipti færu fram en slíkt væri nauðsynlegt í lýðræðisþjóðfélagi. Því mætti ekki skerða tjáningarfrelsi þeirra umfram nauðsyn. Hins vegar væri ljóst að Lindon og Otchakovsky-Laurens var ekki refsað vegna þeirra skoðana sem fram komu í bókinni heldur einungis vegna tiltekinnar ummæla sem þar birtust. Tjáningarfrelsinu fylgdi ákveðin ábyrgð og skyldur og hægt væri að fallast á niðurstöður franskra dómstóla um að tilgreind ummæli bókarinnar teldust meiðandi. Enn fremur væri niðurstaða franskra dómstóla í samræmi við fordæmi Mannréttindadómstólsins og greint á milli staðhæfinga um staðreyndir og gildisdóma. Dómstóllinn féllst á það að heimilt væri að ganga nokkuð langt í umfjöllun um Le Pen enda væri hann opinber persóna og auk þess þekktur fyrir öfgakenndar skoðanir og hefði m.a. hlotið dóma vegna kynþáttahaturs og fyrir að gera lítið úr glæpum gegn mannkyni. Hins vegar féllst dómstóllinn á að með þeim ummælum sem kærendur voru dæmdir fyrir hefðu þeir gengið of langt, og að refsing þeirra

hefði ekki verið óhóflega þung. Skerðing á tjáningarfrelsi kæranda hefði því verið eðlileg og nauðsynleg í lýðræðislegu þjóðfélagi og bryti ekki gegn réttindum þeirra samkvæmt 10. gr.

Hvað varðaði umfjöllun Libération um málið tók dómstóllinn fram að réttindi blaðamanna til tjáningar væru háð því að þeir ynnu störf sín í góðri trú, í samræmi við siðareglur, og byggðu skrif sín á staðreyndum. Skyldur sem fylgdu tjáningarfrelsinu væru enn ríkari þegar um væri að ræða hugsanleg meiðyrði gagnvart nafngreindum einstaklingum. Með hliðsjón af því að um útbreitt dagblað var að ræða og að refsing sú sem July var dæmdur til var hófleg taldi dómstóllinn að afskiptin af tjáningarfrelsi hans hefðu verið í samræmi við markmiðið sem stefnt var að. Þá hefði verið nauðsynlegt að skerða tjáningarfrelsi July og Libération í þessu tilviki enda hefði það verið gert til verndar réttindum annarra.

Að því er varðaði 6. gr. sáttmálans vísaði dómstóllinn til þess að tveir af þeim þremur dómurum áfrýjunardómstólsins, sem áður dæmdu í málum Lindon og Otchakovsky-Laurens, sátu einnig í dómnum í máli July. Sýndi dómstóllinn því ákveðinn skilning að July efaðist um hlutleysi dómsins. Hins vegar væri ekkert sem benti til þess að þessir tilteknu dómarar hefðu talið að sér vegið með umfjöllun Libération eða ættu persónulegra hagsmuna að gæta. Þá var það álit dómstólsins að þótt málin væru tengd þá væru atvik að nokkru frábrugðin auk þess sem um annan málsaðila hefði verið að ræða. Þótt áfrýjunardómstóllinn hefði litið til fyrri dóms hvað varðaði niðurstöðu um það hvaða ummæli bókarinnar hefðu verið meiðandi var ekki talið valda því dómarnir væru vilhallir.

Það var því niðurstaða dómstólsins að ekki hefði verið brotið gegn rétti kæranda samkvæmt 10. gr.

Fjórir dómarar skiluðu séráliti hvað þetta varðaði.

Þá var það einróma álit dómstólsins að ekki hefði verið brotið gegn rétti kæranda samkvæmt 6. gr. sáttmálans.